

GALERIJE I MUZEJI Anči Fabijanović / 20 Kolovoz 2023

Istaknuta hrvatska grafičarka Nevenka Arbanas Hrvatsku predstavlja samostalnom izložbom u Sloveniji u rujnu ove godine

PODIJELI:

Nevenka Arbanas svakako je jedna od najboljih, ako ne i najbolja grafičarka u nas, umjetnica koja ima veliki i značajni rad iza ali i ispred sebe, jer njezino stvaranje ne staje! Pohađala je Školu primijenjenih umjetnosti i dizajna u Zagrebu, grafički odsjek i maturirala 1970. Iste godine upisala je Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu i diplomirala na grafičkom odjelu u klasi prof. Alberta Kinerta 1975. Poslijediplomski studij grafike kod istog profesora pohađala je od 1975. do 1977. te stekla zvanje magistra za područje grafičkih izraza. Na temelju umjetničkih dostignuća u realizaciji umjetničkog projekta 'Listovi / stvaranje asocijacija kod gledatelja grafičkog otiska' stekla je 2017. akademski stupanj doktorica umjetnosti iz umjetničkog područja, umjetničkog polja likovne umjetnosti. Godine 2018. dobila je državnu nagradu Vladimir Nazor za životno djelo.

Duboko promišljeni glasovi trajne vještine autorice

krenimo se bliskoj budućnosti, ponosni što će upravo Nevenka Arbanas hrvatsku grafiku predstaviti u Sloveniji, u Ljubljani: „Najnoviji linorezi Nevenke Arbanas pršte svježinom raskošnog kolorita koji je proizašao 2023.g. iz duboko promišljenih znakova, simbola obilježenih suvremenim trenutkom, a i tragova što trajno govore o neiscrpnj vještini autorice. Uvjetno govoreći, svjež koloristički napon pridonio je slobodi imaginacije, a postojećoj poznatoj originalnosti dodao nove elemente primjerenim izvedbenim postupcima.“ To su riječi iz predgovora Koraljke Jurčec Kos iz zagrebačkih Klovićevih dvora iz kataloga izložbe „Karike“ (Poveznice), koja će biti otvorena uskoro: 7. rujna 2023 .godine u Galeriji Nove univerze – Fakulteta za slovenske in mednarodne študije, Ljubljana, Mestni trg 23. Predstojnica Galerije Nove univerze dr. art Jožica Medle ističe da Galerija povezuje akademske slikare i doktore likovnih umjetnosti koji oblikuju slovenski i širi lokalni prostor kroz više godina. Na izložbi, a otvorit će je poznati kritičar Aleksandar Basin, bit će izloženi novi linorezi u boji i nekoliko velikih grafika na temu listovi. To je, kažimo, ne bez ponosa, sasvim nova galerija, a čast da je ispuni svojim djelima pripala je dakle našoj grafičarki Nevenki Arbanas. Možemo navesti da je i ranije naša grafičarka u organizaciji Društva likovnih umjetnika Dolenjske svoju izložbu grafika istaknuta/ponajbolja hrvatska grafičarka održala u Novom mestu pri Kulturnom centru Janeza Trdine u proljeće ove godine pod nazivom: 'Arheologija človeških iskušenj-'meje', s popratnim tekstom Ivane Rončević.

To je samo jedna od recentnih i uspješnih karika / članaka njene prisutnosti na međunarodnoj sceni, a osobito u Sloveniji. Stoga se treba podsjetiti na recenzije koje pridonose svemu što smo upravo izrekli o vrijednosti umjetnice, a to su prije svega: tekst Slavice Marković za „Međunarodni grafični bienale“ u Modernoj galeriji u Ljubljani napisan davne 1995. i 1997. g. (Marković, Slavica. Nevenka Arbanas. Tekst u katalogu: 21. međunarodni grafični bienale, 1995., Moderna galerija, Ljubljana, 1995.,str. 99-100. i Marković, Slavica. Nevenka Arbanas. Tekst u katalogu: 22. međunarodni grafični bienale, 1997. str.90-91.); potom tekst Tatjane Pregl o harmoničnoj ljepoti naseljenoj simbolima: (Pregl Kobe, Tatjana. Harmonična lepota, poseljena s simboli. Tekst u depljanu za izložbu: Nevenka Arbanas. Galerija Krka Ljubljana, 23.10.-18.11.2003), te na kraju, tekst Gorana Milovanovića za Galeriju Božidar Jakac (Milovanović, Goran. Nevenka Arbanas : Grafike 2003-2007. Tekst u katalogu: Nevenka Arbanas, Galerija Božidar Jakac - Lamutov likovni salon, Kostonjeva na Krki. 05. 10. - 05. 11. 2007).

Stvaralački proces umjetničke grafike uključuje ideju, materijal i oblik

U prigodnim razgovoru zanimalo nas je naravno kako se dolazi do uspjeha tu kod nas u Hrvatskoj, a onda i šire, ali treba početi ispočetka. - Kako je kod vas kao likovno nadarene osobe zapravo nastala tolika ljubav za grafiku, kako ste se školovali i tko je kod Vas od

profesora ostavio najdublji trag? Kasnije ste uspješno prenosili svoje znanje mladim ljudima, željnim znanja i stvaranja, na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu ... bilo je naše pitanje:

Grafika je imala veliku tradiciju u Zagrebu i Hrvatskoj. Po završetku prve godine Škole primijenjene umjetnosti u Zagrebu odlučila sam se za grafiku (škola je tada trajala pet godina. Tijekom nje bio praktičan rad a poslijepodne teoretski predmeti). Nakon prve godine se birao smjer. Primljena sam na Odsjek grafike. Voditelj Odsjeka bio je profesor Zdenko Gradiš. On je tih godina u Školu uveo i sitotisak. Mene je interesirao stvaralački proces koji uključuje ideju, materijal i oblik. I tako sam ja kao šesnaestogodišnjakinja započela rad u umjetničkoj grafici. Sve tehnike koje su bile u programu mogli smo samostalno izvoditi. Na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu moji profesori su bili Ferdinand Kulmer, Dalibor Parač, Matko Pejić, Ivan Lovrenović. Bila sam studentica u klasi profesora Alberta Kinerta, jednog od najvećih likovnjaka u hrvatskoj grafici. Kao pedagog imao je kolegijalan i partnerski odnos prema studentima. Zauzimao se da student postigne maksimum svojih mogućnosti uz pronalaženje i poštivanje osobnosti svakog studenta. Kod studenata je poticao likovnu autentičnost, jasnu likovnu misao i zanatsku vrsnoću. Profesor Kinert na moj rad je utjecao preciznim komentarima i produbljavao likovni 'govor' Ja sam imala jasnu usmjerenost prema klasičnim grafičkim disciplinama, posebno dubokom tisku.

Od samog početka htjela sam ući u tajnu grafičkog zanata, naučiti sve što se može naučiti. Ali nisam grafici pristupala samo zanatski i mehanički nego sam htjela kroz grafički list izraziti svoje umjetničko htijenje. Umjetnička grafika mi je uvijek bila u fokusu interesa. Za to sam se specijalizirala i u potpunosti se profesionalno posvetila. Međutim povremeno sam se bavila i dizajnom knjiga i plakata, dizajnom poštanskih maraka i keramikom. Rezultate svog pedesetogodišnjeg grafičkog rada imala sam priliku prikazati na retrospektivnoj izložbi grafika 2018. godine u Galeriji Klovićevi dvori u Zagrebu.

1/2 diavolo "corona" parca filiana 1962

Opus od oko 350 radova izabran je za retrospektivu koja je godine 2018. odjeknula svojim značajem, a održana je, kako ste istaknuli, u Klovićevim dvorima. Ovako su pisali znalci grafičke umjetnosti: „To su bile grafike velikih formata u dubokome tisku, a naglašavaju značaj praškog i pariškog ciklusa za cjelokupno stvaralaštvo umjetnice, kao i nova razmišljanja o mediju grafike.“ Vaš komentar?

Na retrospektivnoj izložbi u Galeriji Klovićevi dvori bilo je izloženo 350 grafičkih listova. Radovi su izloženi kronološki, od formativnih radova iz srednje škole, preko grafičkih listova u boji, do velikih grafičkih formata, zatim grafike iz ciklusa 'Listovi' i grafika izloženih u prostoru. Ovo su detalji te važne izložbe: Autori izložbe: Nevenka Arbanas, Koraljka Jurčec Kos, Tonko Maroević, Luko Paljetak; Prostorna koncepcija i likovni postav: Berislav Biondić, Koraljka Jurčec Kos; Vizualni identitet: Mihajlo Arsovski; Program: Retrospektivna izložba umjetnice Nevenke Arbanas, Lokacija: Galerija Klovićevi dvori, Zagreb, Godina realizacije projekta: 2018. Površina izložbe: 2000 m². Grafički otisci, smješteni u prostor, su dosegli izražajne mogućnosti slikarstva i kiparstva i došli na same 'granice' mogućnosti tradicionalne grafike. **Na pitanje pak što za nju znači biti grafičarka, (a i sama ističe u ponekim razgovorima da nije grafika kao medij dosta cijenjena) to je teški oblik čak i fizičkog, a ne samo kreativnog rada: u čemu je bio i izazov jer znala je biti oštra pa je svojedobno govorila da umjetnički grafičari nemaju uvjete za rad, da ne postoji ni tržište? - odgovara:**

Za razliku od slikarstva, grafika je indirektna tehnika. Grafičar mora poznavati zanatski dio, tehnologiju, ali i imati smisao za ono umjetničko u grafici. Mora imati potrebu da stvori 'novu' sliku (grafiku). Pri tome mora paziti da odabere pravu grafičku tehniku koja će mu omogućiti da vjerno prenese svoju zamisao, crtež sa ploče, matrice. Grafički umjetnici moraju zato dobro poznavati grafičku tehnologiju. Moraju raditi kontinuirano, da o tom zanatskom, tehnološkom zahtjevu ne razmišljaju dok se bave realizacijom svoje umjetničke zamisli.

Tonko Maroević o Nevenki Arbanas: Individualne varijacije i modifikacije

Za kraj, uoči značajne izložbe u Sloveniji evo kako je o slavnoj grafičarki pisao Tonko Maroević (a bogme jesu i mnogi drugi, jer svi su je cijenili i cijene – ne bez razloga). Prijeći granice nije lako, dapače. Nedavno smo obilježili godišnjicu njegovog preranog odlaska, ali je on ostavio blistav trag akribije, govora o lijepom - na svakom koraku. Slijedeći taj trag došli smo do 2018. godine kad je Nevenka Arbanas izlagala u Klovićevom dvorima. Retrospektivnu izložbu akademik Maroević naslovio je: „List po list: summa arbanasiana i tako otvorio veliko poglavlje ne „samo“ raznovrsnih opusa Nevenke Arbanas sabranih u retrospektivnu cjelinu nego je otvorio ponešto utišalu raspravu o vrijednostima grafičkog medija.

Vrijednost grafike kao medija ovih se dana dakle rasplamsava najavljenom izložbom Nevenke Arbanas u Galeriji Univerza u Ljubljani u Sloveniji 7. rujna. Citiram: „...Nisam promijenio mišljenje

koje sam prije petnaestak godina zapisao: „Nevenka Arbanas je grafičarka par excellence, akribije, vrhunska poznavateljica najsofisticiranije tehnologije, neusporediva vještakinja s gotovo magijskim, otajnim recepturama (tako da ‘crnu umjetnost’ redovito uzima ne samo s lica već i iz naličja).“ No odmah sam morao pridodati kako joj je umijeće samo pretpostavka, jer bi bez imaginativne slobode i svijesti o poigravanju granicama medija njezino stvaralaštvo bilo mnogo užega dometa. Koliko god je njezin opus išao u širinu i u dubinu, ipak vrijedi nastojati na općim grafičkim temeljima kao uvjetu sine qua non, a potom dolično uvažavati individualne varijacije i modifikacije“ Tako je govorio Tonko

Maroević, a te „individualne varijacije i modifikacije“, koje se odnose na rad Nevenke Arbanas upućuju nas na -fascinantnu upotrebu boje. To naličje crne umjetnosti, taj zrcalni, magijski efekt grafike Nevenka Arbanas proširuje efektima slikarstva – i to onoga gestalnog apstraktnog slikarstva.“

Što zaključiti nakon biranih riječi velikoga znalca umjetnosti Maroevića? Svojim prekrasnim i višeznačnim i nadahnutim grafikama Nevenka Arbanas će ponovno Hrvatsku predstaviti svijetu. U novoj galeriji – kod naših susjeda.

Tekst je objavljen uz financijsku potporu Agencije za elektroničke medije temeljem Programa ugovaranja novinarskih radova, tema je Umjetnost u potrazi za tumačima i publikom, a vrijedi i obrnuto (Poticanje Kvalitetnog novinarstva 2023.)